Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS BESLUT (första avdelningen)

den 10 januari 2019*

”Begäran om förhandsavgörande – Anledning saknas att döma i saken”

I mål C-169/18,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Court of Appeal (Appellationsdomstolen, Irland) genom beslut av den 23 februari 2018, som inkom till domstolen den 2 mars 2018, i målet

Atif Mahmood,

Shabina Atif,

Mohammed Ahsan,

Mohammed Haroon,

Nik Bibi Haroon,

Noor Habib m.fl.

mot

Minister for Justice, Equality and Law Reform,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av J.-C. Bonichot, avdelningsordförande, R. Silva de Lapuerta (referent), vice-ordförande, samt domarna A. Rosas, L. Bay Larsen och M. Safjan,

generaladvokat: M. Szpunar,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Atif Mahmood och Shabina Atif, genom U. O’Brien och C. Sinnott, solicitors, C. O’Dwyer, SC, och D. Leonard, BL,

* Rättegångsspråk: engelska.

– Mohammed Ahsan, genom U. O'Brien och C. Sinnott, solicitors, C. O'Dwyer, SC, och S. Michael Haynes, barrister,

– Mohammed och Nik Bibi Haroon, genom S. Kirwan, solicitor, M. Lynn, SC, och A. Lowry, BL,

– Noor Habib, genom E. Larney, solicitor, M. Lynn, SC, och A. Lowry, BL,

– Irland, genom M. Browne, G. Hodge och A. Joyce, samtliga i egenskap av ombud, biträdda av M. Collins, SC, och S. Kingston, BL,

– Tysklands regering, genom T. Henze och R. Kanitz, båda i egenskap av ombud,

– Förenade kungarikets regering, genom S. Brandon och R. Fadoju, båda i egenskap av ombud, biträdda av D. Blundell, barrister,

– Europeiska kommissionen, genom J. Tomkin och E. Montaguti, båda i egenskap av ombud,

efter att ha hört generaladvokaten,

följande

Beslut

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 5.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG (EUT L 158, 2004, s. 77, och rättelse i EUT L 229, 2004, s. 35, och rättelse till rättelsen i EUT L 197, 2005, s. 34).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Atif Mahmood, Shabina Atif, Mohammed Ahsan, Mohammed Haroon, Nik Bibi Haroon och Noor Habib m.fl. å ena sidan, och Minister for Justice, Equality and Law Reform (ministern med ansvar för rättvisefrågor, likabehandling och reform av rättssystemet, Irland) (nedan kallad ministern) å andra sidan. Målet gäller huruvida handläggningstiden för de viseringsansökningar som inlämnats av familjemedlemmar till Atif Mahmood, Mohammed Ahsan, Mohammed Haroon och Noor Habib var för lång.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

3 Atif Mahmood, Mohammed Ahsan, Nik Bibi Haroon och Noor Habib, samtliga brittiska medborgare väckte den 16 november 2015, 18 mars 2016, 21 december 2015 respektive den 16 december 2015 talan vid High Court (Förvaltningsöverdomstolen, Irland) mot ministern med påståenden om dröjsmål i handläggningen av ansökningarna om inresevisering för deras familjemedlemmar. Nämnda familjemedlemmar är tredjelandsmedborgare, nämligen medborgare i Islamiska republiken Pakistan och Islamiska republiken Afghanistan.

4 Sedan High Court (Förvaltningsöverdomstolen) bifallit respektive talan överklagade ministern domarna till Court of Appeal (Appellationsdomstolen, Irland) som beslutade att förena målen och pröva dem tillsammans.

5 Atif Mahmood är brittisk medborgare och har sitt stadigvarande hemvist i Förenade kungariket. Han är gift sedan år 2013 med en pakistansk medborgare, Shabina Atif. I syfte att besöka Irland med sin hustru ansökte Atif Mahmood den 9 juli 2015 om inresevisering för henne vid Irlands konsulat i Karachi (Pakistan). Sedan dess är de båda bosatta i Pakistan i väntan på att viseringsansökan ska behandlas.

6 Mohammed Ahsan är brittisk medborgare och arbetar i Irland sedan maj 2015. Under juni månad 2012 gifte han sig i Pakistan med Malaika Gulshan, pakistansk medborgare, med vilken han har fått en son. Den 7 augusti 2015 ansökte Malaika Gulshan om inresevisering till Irland för sig själv och sonen vid ett ansökningscenter i Lahore (Pakistan).

7 Mohammed Haroon är brittisk medborgare och driver ett snabbmatsföretag i Irland. Han är gift med Nik Bibi Haroon, afghansk medborgare, sedan år 2013. Den 4 juni 2015 ansökte hon, med hjälp av advokat, i Irland om inresevisering till denna stat för att kunna förenas med sin make.

8 Noor Habib är brittisk medborgare och installerad i Irland sedan februari 2015 såsom egenföretagare. Han föddes i Afghanistan år 1968 och gifte sig med sin första hustru år 1990. Tillsammans har makarna tre barn. I juni 2015 framställdes en ansökan om inresevisering för hans mor vid Irlands viseringsmyndighet i Abou Dhabi (Förenade Arabemiraten). Samtidigt framställdes ansökningar om inresevisering för dennes två söner och för fyra av hans barnbarn i Irland av deras rättsliga ombud.

9 Sökandena i de nationella målen anser att handläggningstiden för de aktuella viseringsansökningarna utgör ett åsidosättande av de krav som föreskrivs i artikel 5.2 i direktiv 2004/38.

10 Enligt ministern däremot är handläggningstiden för de nämnda viseringsansökningarna inte orimligt lång då den motiveras av nödvändigheten att utföra granskningar och kontroller i syfte att upptäcka fusk, rättsmissbruk eller skenäktenskap. Ministern har i detta sammanhang påpekat att det i Irland och Förenade kungariket finns kriminella ligor/nätverk som sysselsätter sig med att underlätta skenäktenskap och lukrativa företag som underlättar för unionsmedborgare att komma till Irland enbart i det artificiella syftet att unionsrättsliga skyldigheter ska uppkomma.

11 Vidare anser ministern att handläggningstiden för de i det nationella målet aktuella viseringsansökningarna inte är orimligt lång då den motiveras av nödvändigheten att genomföra fördjupade/utökade säkerhetskontroller i syfte att avvärja/förvissa sig om att det inte föreligger någon risk för hot om terrorattentat när de berörda personerna kommer från tredjeländer som föranleder särskilda betänkligheter såsom i förevarande fall.

12 Slutligen har ministern påpekat att det skett en stor ökning av antalet viseringsansökningar som framställts av makar till unionsmedborgare som är bosatta i sådana tredjeländer. Ökningen uppgick till 1 417 procent under åren 2013–2015 och antalet ansökningar ökade från 663 under år 2013 till 10 062 år 2015. Denna oförutsägbara ökning motiverar enligt ministern en längre handläggningstid för viseringsansökningar.

13 Vidare har ministern gjort gällande att sökandena i det nationella målet inte kan åberopa artikel 5.2 i direktiv 2004/38 så länge granskningarna och kontrollerna inte är slutförda. Enligt ministern åligger det den som ansöker om visering för en familjemedlem till en unionsmedborgare att styrka att det verkligen föreligger en relation som ger familjemedlemmen som är tredjelandsmedborgare en uppehållsrätt innan bestämmelsen kan åberopas.

14 Den hänskjutande domstolen anser att denna försvarsgrund inte kan godtas, eftersom den egentliga frågan är huruvida förseningar i handläggningen av viseringsansökningarna, likt dem i det nationella målet, utgör ett åsidosättande av nämnda bestämmelse och om de kan motiveras av de omständigheter som åberopats.

15 En försening på upp till två år vid handläggningen av en viseringsansökan utgör enligt den hänskjutande domstolen i princip ett åsidosättande av artikel 5.2 i direktiv 2004/38. Vidare är nämnda domstol osäker på om en dylik försening kan motiveras av de skäl som ministern åberopat. Om så vore fallet skulle unionslagstiftaren enligt samma domstol uttryckligen ha föreskrivit detta i direktivet.

16 Den hänskjutande domstolen har för övrigt noterat att ungefär 7 300 ansökningar om inresevisering för närvarande väntar på att avgöras av ministern och att utgången i målet kommer att påverka samtliga ansökningar.

17 Mot denna bakgrund beslutade Court of Appeal (Appellationsdomstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1) Med förbehåll för de eventuella rättfärdigandegrunder som beskrivs i frågorna 2, 3 och 4, åsidosätter en medlemsstat kravet enligt artikel 5.2 i direktiv 2004/38/EG, om att visering ska utfärdas så snart som möjligt till make/maka och familjemedlemmar till en unionsmedborgare som utövar sin rätt till fri rörlighet i medlemsstaten i fråga, eller som avser att utöva denna rättighet, när handläggningstiden för en sådan ansökan överstiger 12 månader?

2) Oavsett hur fråga 1 ska besvaras, önskas svar på följande fråga: Är dröjsmål i handläggningen eller annars i avgörandet av en viseringsansökan enligt artikel 5.2, som uppstår på grund av behovet av att genom bakgrundskontroller säkerställa att ansökan inte är bedräglig eller utgör missbruk av rättigheter, inklusive en kontroll av att det inte är fråga om skenäktenskap, enligt artikel 35 i direktiv [2004/38] eller på annan grund, rättfärdigade, varför de inte strider mot artikel 5.2 [i nämnda direktiv]?

3) Oavsett hur fråga 1 ska besvaras, önskas svar på följande fråga: Är dröjsmål i handläggningen eller i avgörandet av en viseringsansökan enligt artikel 5.2, som uppstår på grund av behovet av att utföra omfattande bakgrundskontroller och säkerhetsprövningar av personer som kommer från vissa tredjeländer, med anledning av att det finns särskilda säkerhetsrisker relaterade till resande som kommer från dessa tredjeländer, enligt artikel 27 eller artikel 35 i direktiv [2004/38] eller på annan grund, rättfärdigade, varför de inte strider mot artikel 5.2 [i nämnda direktiv]?

4) Oavsett hur fråga 1 ska besvaras, önskas svar på följande fråga: Är dröjsmål i handläggningen eller i avgörandet av en viseringsansökan enligt artikel 5.2, som uppstår på grund av en plötslig och oförutsedd ökning av sådana ansökningar från vissa tredjeländer, vilka anses vara förenade med verkliga säkerhetsrisker, rättfärdigade, varför de inte strider mot artikel 5.2 [i direktiv 2004/38]?”

Förfarandet vid domstolen

18 Irland påpekade under det skriftliga förfarandet att de viseringsansökningar som är aktuella i det nationella målet avslagits genom beslut i mars 2017. Respektive talan som väckts mot dessa beslut ogillades i juli 2017, såvitt gäller Atif Mahmoods hustru, i december 2017, såvitt gäller Mohammed Ahsans hustru och son, i februari 2018, såvitt gäller Mohammed Haroons hustru, och i januari 2018 såvitt gäller Noor Habibs mor, två söner och fyra barnbarn.

19 Som en följd av denna information uppmanade domstolens kansli, med tillämpning av artikel 101.1 i domstolens rättegångsregler, i skrivelse av den 18 oktober 2018 den hänskjutande domstolen att klarlägga huruvida det nationella förfarandet förlorat sitt föremål och om ett svar från domstolen fortfarande är nödvändigt för att avgöra det nationella målet.

20 Genom skrivelse av den 31 oktober 2018 svarade den hänskjutande domstolen att även om EU-domstolens svar inte längre var nödvändigt för sökandena i det nationella målet önskade den hänskjutande domstolen emellertid vidhålla sin begäran om förhandsavgörande eftersom ett sådant svar skulle komma att få verkningar för tusentals ansökningar under behandling.

Prövning av tolkningsfrågorna

21 Enligt fast rättspraxis är det förfarande som har införts genom artikel 267 FEUF ett medel för samarbete mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna, genom vilket EU-domstolen tillhandahåller de nationella domstolarna de uppgifter om unionsrättens tolkning som de behöver för att kunna avgöra de mål som de ska pröva (beslut av den 15 november 2017, Aranyosi, C-496/16, ej publicerat, EU:C:2017:866, punkt 22).

22 Det framgår både av ordalydelsen och av systematiken i artikel 267 FEUF att förfarandet med förhandsavgörande förutsätter att ett mål verkligen är anhängigt vid den nationella domstolen och att den domstolen inom ramen för det målet kommer att meddela ett avgörande med beaktande av förhandsavgörandet (beslut av den 3 mars 2016, Euro Bank, C-537/15, ej publicerat, EU:C:2016:143, punkt 32).

23 Syftet med en begäran om förhandsavgörande är nämligen inte att erhålla rådgivande yttranden i allmänna eller hypotetiska frågor, utan att tillgodose ett behov som är direkt knutet till den faktiska lösningen av en tvist (beslut av den 3 mars 2016, Euro Bank, C-537/15, ej publicerat, EU:C:2016:143, punkt 33).

24 Det framgår i förevarande fall av begäran om förhandsavgörande att det nationella målet avsåg påstådda dröjsmål i ministerns handläggning av de aktuella viseringsansökningarna och syftade till att denne skulle föreläggas att avgöra ansökningarna.

25 Då samtliga viseringsansökningar i det nationella målet blivit föremål för avslagsbeslut som angripits vid domstol och domstolsprövningen utmynnat i att respektive talan ogillats och då den hänskjutande domstolen preciserat att EU-domstolens svar inte längre kan komma de sökande i det nationella målet till godo – se punkterna 18 och 20 ovan – har målet vid den nationella domstolen förlorat sitt föremål. Ett svar på de ställda frågorna framstår därför inte längre som nödvändigt.

26 Även om begäran om förhandsavgörande inte har återkallats av den hänskjutande domstolen, på vilken det i princip ankommer att beakta följderna av besluten att neka visering och, i synnerhet, att avgöra om dess begäran om förhandsavgörande ska vidhållas, om den ska ändras eller om den ska återkallas finner domstolen att det i förevarande fall saknas anledning att besvara begäran om förhandsavgörande (se, för ett liknande resonemang, beslut av den 24 mars 2009, Nationale Loterij, C-525/06, EU:C:2009:179, punkt 11).

Rättegångskostnader

27 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Det saknas anledning att besvara den begäran om förhandsavgörande som framställts av Court of Appeal (Appellationsdomstolen, Irland) genom beslut av den 23 februari 2018 i mål C-169/18.

Underskrifter